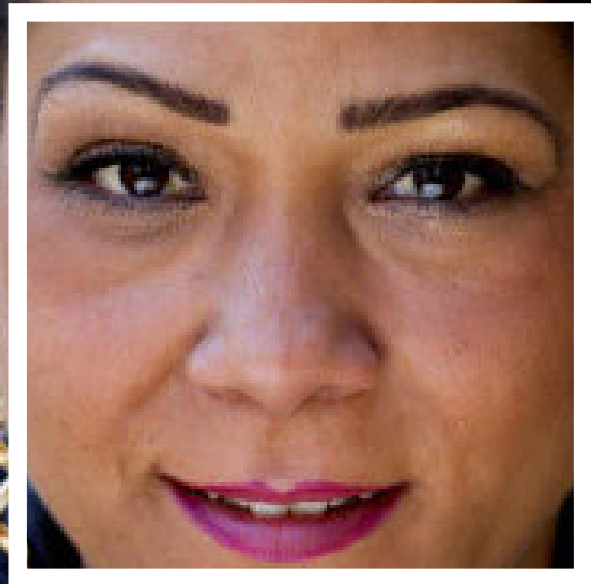

**NATALINA
JANSEN**

**NATALINA
KÆMPE**

**MOD
FORDOMME**

LÆRERVEJLEDNING

INDHOLD

INTRODUKTION	SIDE 3
DEL 1 Aktivisten: Natalina kæmper mod fordomme	SIDE 5
DEL 2 Romaers vilkår i Danmark	SIDE 6
DEL 3 Objektiv og subjektiv formidling	SIDE 9
DEL 4 Evaluering	SIDE 10
ARBEJDSARK	SIDE 11
FÆLLES MÅL	SIDE 17

JUSTICE WARRIORS

Materialet består af denne lærervejledning, som er knyttet til casen om Natalina Jansen, samt tre tilsvarende cases med tilhørende lærervejledninger.

Materialet er målrettet 7.-10. klasse.

Materialet er gratis.

Redaktionen er afsluttet august 2019.

Redaktion: Signe Poppenbøll Hansen (ansv.), Anne Marie Thirup Christiansen (skribent og pædagogisk konsulent), Lene Vendelbo/vendelbokommunikation.dk (red.)

Layout: Tina Schembecker/eye-on-you.com

Fotos: Privat

Materialet er udviklet sammen med Robert F. Kennedy Human Rights og støttet af Østifterne.

Amnesty International

Gammeltorv 8, 5. sal
1457 København K
Tlf. 33 45 65 65

www.amnesty.dk/undervisning

E-mail: undervisning@amnesty.dk

INTRODUKTION

JUSTICE WARRIORS

Formål: Menneskerettighederne står over for nogle af de største udfordringer, siden de blev nedfældet i 1948. Derfor er det i dag vigtigere end nogensinde at undervise i menneskerettigheder. Herigennem udvikler vi empatiske og ansvarsfulde individer, der forstår og agerer gennem demokratisk deltagelse, både i klasseværelset og i det samfund, de er en del af.

I dette forløb møder eleverne fire helt almindelige mennesker, som har sagt fra over for bl.a. diskrimination, mobning og børneægteskab. Formålet med materialet er at give eleverne en bedre forståelse af egne og andres rettigheder. Forhåbentligt bliver eleverne inspireret til at kæmpe for menneskerettighederne i hverdagen som *Justice Warriors*.

Amnestys menneskerettighedsundervisning:

Menneskerettighedsundervisning er en bevidst deltagerorienteret praksis, der har til formål at styrke enkeltpersoner, grupper og samfund ved at fremme viden og ved at udvikle empati og færdigheder som demokratisk og kritisk tænkning og i udvikling af en reflekteret holdningsdannelse.

I undervisningen i menneskerettigheder har vi dels fokus på de bagvedliggende årsager til krænkelse af personers rettigheder, dels på at udvikle elevernes forståelse for konsekvenserne af krænkelse og diskrimination.

Undervisningen klæder eleverne på til bedre at forstå sammenhænge og relationer i samfundet og kræve deres rettigheder, samt sikre, at ansvarlige beslutningstagere holdes fast på deres menneskerettighedsforpligtelser.

Menneskerettighedsundervisning styrker også elevernes evne til at sige fra, når de oplever andres rettigheder blive krænket. Det kan være, når de ser eller oplever diskrimination, overgreb eller grov mobning, der er nedbrydende for den enkeltes selvværd, men som også nedbryder muligheden for at lære gennem undervisningen i skolen og udvikle sig.

Amnestys erfaring fra menneskerettighedsundervisning viser, at den kan bidrage til at sætte fokus på trivsel og på inddragelse og dermed skabe et godt dagligt miljø, hvor mobning forebygges.

NATALINA JANSEN

BESKRIVELSE:

Følgende opgave har til formål at lære eleverne om den norske roma-aktivist Natalina Jansen og hendes kamp mod diskrimination af roma-folket samt oplysning af menneskerettighederne. Videre skal eleverne lære om, hvad diskrimination er, hvordan det opstår, hvilke konsekvenser det kan have, når et menneske og et folk diskrimineres.

TIDSFORBRUG:

Du kan evt. nøjes med at bruge fx del 1 eller 2B.

INDHOLD:

- **DEL 1:** Aktivisten: Natalina kæmper mod fordomme: 90 min.
- **DEL 2:** Romaers vilkår i Danmark.
  - A) Tænkeskrivning. 5 min.
  - B) Rollespil. 60 min.
  - C) Research. 75 min.
  - D) Undskyld? 35 min.
- **DEL 3:** Objektiv og subjektiv formidling*
  - A) Baggrundsartikel om menneskerettighederne. 15 min.
  - B) Dagbogstekst/blogindlæg. 15 min

*Hjemmearbejde
- **DEL 4:** Evaluering. 15 min.

FAG OG FÆLLES MÅL:

Materialet opfylder en række færdigheds- og vidensmål i dansk, samfundsfag og historie (udspecificeret **side 17**).

LÆRINGSMÅL

- Eleven kan diskutere, hvordan religiøse, etniske og kulturelle forskelligheder skaber både muligheder og udfordringer.
- Eleven kan diskutere årsager til, at fordomme, racisme og diskrimination opstår.
- Eleven kan forklare og diskutere begreberne integration og assimilation.
- Eleven lærer at identificere årsager til og konsekvenser af diskrimination af romaer i Skandinavien.
- Eleven vil med afsæt i materialet lære om følgende artikler i FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne:
  - Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder (art.1)
  - Man må ikke forskelsbehandle pga. fx race, køn eller religion (art. 2)
  - Alle er lige for loven og har lige ret til lovens beskyttelse (art. 7).

FOKUS

FN'S VERDENSERKLÆRING OM MENNESKERETTIGHEDERNE

- Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder (art.1)
- Man må ikke forskelsbehandle pga. fx race, køn eller religion (art. 2)
- Alle er lige for loven og har lige ret til lovens beskyttelse (art. 7).

DEL 1: AKTIVISTEN: NATALINA KÆMPER MOD FORDOMME

TIDSFORBRUG: 90 min.

BRAINSTORM:

Del eleverne ud i mindre grupper, og lad dem indledningsvist diskutere spørgsmålene i **arbejdsark 1**.

MENNESKERETTIGHEDER:

Saml dernæst op på elevernes diskussion og svar i plenum. Forklar derefter kort om, hvilke rettigheder I vil have fokus på:

- Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder (art.1)
- Man må ikke forskelsbehandle pga. fx race, køn eller religion (art. 2)
- Alle er lige for loven og har lige ret til lovens beskyttelse (art. 7).

ZOOM IND PÅ DISKRIMINATION:

Skriv ordet diskrimination på tavlen. Del et par Post-its ud til hver elev, og lad dem brainstorme individuelt over begrebet. Lad dem skrive det første, der falder dem ind, ned på deres Post-its . Lad dernæst eleverne hænge deres Post-its op på en væg i klassen, og saml klassen omkring væggen. Lad nu eleverne fortælle om deres svar, og start derfra en refleksionssamtale om mobning under spørgsmålet: Hvad er diskrimination?

UD PÅ GULVET:

Eleverne finder dernæst sammen to og to ude på gulvet. Efter hvert spørgsmål finder de en ny makker. Gentag gerne spørgsmålene:

1. Hvem bliver påvirket af diskrimination og hvorfor?
2. Hvad kan man blive diskrimineret på baggrund af (religion, etnicitet, kultur, seksualitet osv.)?
3. Hvordan ser diskrimination ud? Find eksempler.
4. Kan du komme i tanke om grupperinger, der er blevet diskrimineret i andre lande?
5. Kan du komme i tanke om grupperinger, der oplever diskrimination i Danmark?
6. Hvorfor diskrimineres der? Hvilke årsager kan der ligge bag?
7. Hvem har ansvar for at forhindre og/eller stoppe diskrimination?

Brug efter makkerspørgsmålsrunden god tid på at samle op på elevernes svar og refleksioner samt eventuelle personlige og/eller andenhåndsberetninger. Saml dernæst op på elevernes diskussion i plenum.

BONUSOPGAVE:

Natalina Jansen blev for alvor engageret i romaernes rettigheder, da hun fandt ud af, hvorfor hendes bedstefar ikke kunne bære at fortælle om sit ophold i en koncentrationslejr under Anden Verdenskrig. Mange europæere kender ikke til udryddelsen af romaerne under Anden Verdenskrig. Undersøg nu begrebet 'porajmos – holocaust af rom/romafolket'.

LÆSNING:

Del eleverne i par, og lad dem læse 'Natalina kæmper mod fordomme'.

ANALYSESPØRGSMÅL TIL TEKSTEN:

Udlever **arbejdsark 2**, som består af analysespørgsmål til teksten. Lad eleverne arbejde med opgaverne i mindre grupper.

OPSAMLING PÅ ELEVERNES SPØRGSMÅL:

Saml eleverne i plenum, og lad dem fremlægge deres svar og refleksioner for hinanden.

DEL 2: ROMAERS VILKÅR I DANMARK

A) TÆNKESKRIVNING

TIDSFORBRUG: 5 min.

Udlever **arbejdsark 3**, og lad eleverne individuelt svare på spørgsmålene.

B) ROLLESPIL

TIDSFORBRUG: 60 min.

BESKRIVELSE:

Mange romaer i Europa oplever forskelsbehandling og diskrimination. Hvad gør det ved en befolkningsgruppe, men også den enkelte person, at opleve ekskludering og negativ forskelsbehandling? Følgende rollespilsøvelse tager udgangspunkt i elevernes eventuelle egne erfaringer eller erfaringer via andres beretninger.

GRUPPEARBEJDE:

Del eleverne ud i mindre grupper. I hver gruppe fortæller eleverne hinanden om en situation, de har oplevet eller hørt om, hvor en person blev diskrimineret og/eller forskelsbehandlet grundet sin etniske, kulturelle eller seksuelle baggrund. Et sandsynligt og realistisk scenarie må også gerne opdigtes, hvis andet ikke er muligt. I gruppen vælger man nu et af scenarierne. Gruppen arbejder videre med det, som skal opføres som et rollespil for klassen. Hjælp gruppen på vej ved at holde fokus på:

1. Hvad skete der i situationen?
2. Hvad skete der eventuelt inden episoden?
3. Kendte personerne i situationen hinanden inden, eller var de ukendte for hinanden?
4. Hvordan endte situationen?

ROLLESPIL I PLENUM:

Saml eleverne i plenum. Hver gruppe fremviser det planlagte rollespil.

Når eleverne fremviser deres rollespil, kan du som lærer vælge at lægge en ekstra diskriminationsdimension på øvelsen ved selv at diskriminere – vel at mærke uden at fortælle eleverne det undervejs men først bagefter i diskussionen. Du kan fx vælge at sige til en af eleverne, at han/hun ikke alligevel må være med i rollespillet, eller at det forstyrrer dig, at der er en, der har en særlig slags tøj på osv. Formålet er selvfølgelig, at eleverne ikke kun forholder sig intellektuelt til diskriminering, men også mærker det på egen krop. Dette er tit den største øjenåbner. Husk bagefter at snakke med eleverne om, at du diskriminerede.

Lad hver gruppe komme til orde, og lad dem fortælle historien bag rollespillet. Var episoden opdigtet eller noget, som nogen i gruppen rent faktisk har oplevet?

DISKUTER:

1. Var der noget, der overraskede jer?
2. Hvad gjorde særligt indtryk på jer?
3. Hvad tager I med jer fra øvelsen?
4. Hvad kan man gøre for at stoppe og/eller forhindre en sådan episode?
5. Kan man gøre noget en anden gang, hvis I oplever en lignende situation?

C) RESEARCH**TIDSFORBRUG:** 75 min.**BRAINSTORM I FÆLLESSKAB:**

Del eleverne ud i to lige store grupper, og placer dem på to lige lange rækker, hvor de vender sig mod hinanden, så de nu får sig en samtalepartner. Efter hvert spørgsmål rykker den ene række sig et skridt til højre, så alle får en ny samtalepartner. Gentag dette nogle gange, mens I diskuterer følgende:

1. Hvorfor tror du, det er vigtigt for mennesker at føle sig som en del af det samfund, man lever i?
2. Hvornår føler man sig som en del af et samfund?
3. Socialisering betyder, at man lærer om de regler og værdier, der gælder i familien og i samfundet. Hvis opgave er det at socialisere et barn/ungt menneske?
4. Natalina og andre romaer har over mange år oplevet diskrimination grundet deres etniske oprindelse. Er diskrimination af romaer et problem i Danmark? Og findes der andre grupper, der bliver og/eller føler sig diskrimineret?

UNDERSØG I GRUPPER:

Udlever **arbejdsark 4**, hvor eleverne skal i dybden med en række menneskerettigheder.

FREMLÆGGELSE:

Eleverne fremlægger deres resultater, som klassen i fællesskab diskuterer.

AFSLUTTENDE DISKUSSION I PLENUM:

Mange europæere har i mange hundrede år været negativt stemt over for romaer:

1. Hvilke årsager er der til det? Drøft, hvorvidt der er mulighed for at ændre på disse holdninger, samt hvordan.
2. Diskuter (eller genopfrisk) også begreberne integration og assimilation (ifølge Natalina har romaer også selv et ansvar for at lade sig integrere i de skandinaviske samfund).

3. Hvilke årsager kan der være til, at det nogle gange kan være svært at integrere sig?
4. Når mennesker ekskluderes, hvilken modreaktion kan det så lede til?
5. Hvem har egentlig ansvaret for, at integration lykkes?

INSPIRATION TIL KILDER

Læs evt. følgende artikler og/eller links om diskriminationsproblematikken:

- faktalink.dk/titelliste/sigo
- politiken.dk/debat/art5706190/Romaerne-er-den-nye-underklasse-i-Danmark
- politiken.dk/indland/art5580826/Tre-ud-af-fire-danskere-er-negativt-stemt-over-for-romaer
- folkedrab.dk/artikler/romaer-til-danmark

D) UNDSKYLD?

TIDSFORBRUG: 35 min.

NORSK BEKLAGELSE:

I Norge har det politiske system med statsminister Erna Solberg i spidsen beklaget Norges behandling af romaerne bl.a. takket været Natalina Jansens arbejde (vær opmærksom på forskellen på en beklagelse og en undskyldning. Se evt. www.dr.dk/nyheder/politik/forskerder-er-stor-forskel-paa-beklage-og-sige-undskyld):

“På vegne af den norske stat vil jeg nu beklage over for de norske romaer. Jeg beklager den racistiske ekskluderende politik, som blev ført i årtierne før og efter Anden Verdenskrig. Jeg beklager også de fatale følger, som denne politik fik for de norske romaer under Holocaust.”

BORDET RUNDT:

Saml tre-fire elever om et bord, og lad dem på skift fortælle om situationer, hvor:

1. du har sagt undskyld til nogen for noget, du har gjort.
2. du har fået en undskyldning, for noget, andre har gjort mod dig.
3. du burde have sagt undskyld, men ikke gjorde det.

Lad nu, som om, at du kunne give personen en undskyldning: Hvad ville du sige og hvorfor?

Husk at uddybe anekdoterne. Diskuter dernæst i klassen:

1. Hvad er en undskyldning?
2. Hvilken betydning har en undskyldning for et menneske?
3. Hvilken betydning har det for os, når nogen siger undskyld til os?

DANSKE UNDSKYLDNINGER:

Undersøg, hvilke officielle undskyldninger Danmark har givet – og ikke givet – gennem tiden: Tjek bl.a. danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/officielle-undskyldninger-1945/ og politiken.dk/indland/politik/art7255621/Hvis-Mette-Frederiksen-bliver-statsminister-vil-hun-starte-med-at-sige-undskyld-til-Godhavnsdrene

Diskuter i klassen, hvilken betydning det har for de mennesker, undskyldningen er rettet imod.

1. Hvilken betydning, tror I, det har for en gruppe mennesker at modtage en officiel beklagelse?
2. Hvorfor afholder fx statsministre sig fra at sige undskyld (fx over for slaveri i Vestindien)?

DEL 3: OBJEKTIV OG SUBJEKTIV FORMIDLING

INTRODUKTION:

Eleverne prøver kræfter med hhv. objektiv og subjektiv formidling i de to genrer baggrundsartikel og blogindlæg/dagbog.

A) BAGGRUNDSARTIKEL OM MENNESKERETTIGHEDERNE

Modsat en nyhedsartikel går en baggrundsartikel mere i dybden – dvs. bag om en nyhed eller sag. Fordi baggrundsartikler er mere dybdegående, kræver de mere plads samt en hel del research.

Baggrundsartikler har til formål at udvide læserens horisont, forklare, perspektivere og klæde en læser på til at kunne tage stilling til en sag.

Husk, at som journalist giver du ikke din egen mening til kende – altså er du objektiv, mens du fx i et blogindlæg eller i en dagbogstekst er subjektiv.

Hjælp til genren:

indidansk.dk/baggrundsartikel-genretraek

TIDSFORBRUG: 15 min. + hjemmearbejde.

Eleverne skriver en baggrundsartikel om menneskerettighederne. Tag evt. udgangspunkt i Natalina Jansens kamp mod systematisk diskrimination af romaer i Skandinavien. Eleverne gør undervejs brug af de indledende brainstormspørgsmål i **arbejdsark 1**.

B) DAGBOGSTEKST/BLOGINDLÆG

TIDSFORBRUG: 15 min. + hjemmearbejde.

GRUPPEDISKUSSION:

Diskutér i grupper de udfordringer, der kan ligge i at vokse op som ung og tilhøre en minoritetsgruppe i dagens Danmark.

SKRIV SELV:

Eleverne forestiller sig, at de er et ungt menneske, der tilhører en minoritetsgruppe. De beskriver og forklarer de udfordringer, som de møder i deres daglige liv. Eleverne skriver enten en dagbogstekst eller et blogindlæg.

DEL 4: EVALUERING

TIDSFORBRUG: 15 min.

Lad eleverne tale om følgende udsagn – skriv dem evt. på tavlen – og lad dem diskutere dem i mindre grupper:

1. Det, der forbavsede mig mest, var ...
2. Det mest interessante var ...
3. Det sværeste var ...
4. Min præstation var ...
5. Jeg forstår stadigvæk ikke, at ... ..

Saml op på elevernes gruppesnak i plenum.

LÆRINGSMÅL:

Udlever derefter **arbejdsark 5**. Her får eleverne mulighed for at svare skriftligt på læringsmålene for forløbet. Der skal sættes kryds i et af felterne til hvert mål.

BRAINSTORMSPØRGSMÅL

1. Hvad er FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne, og hvad skal vi bruge den til?

2. Hvornår og hvorfor opstod menneskerettighederne?

3. Hvorfor er menneskerettighederne vigtige?

4. Hvorfor er det nødvendigt at beskytte og kæmpe for menneskerettighederne mange steder i verden?

5. Kan I komme i tanke om steder i verden, hvor menneskerettighederne er under pres?

6. Kender I nogen aktivister, der via foreninger, organisationer osv. taler for social forandring og kæmper for menneskerettigheder?

ANALYSESPØRGSMÅL TIL 'NATALINA KÆMPER MOD FORDOMME'

1. Hvem er romaerne (gå online og research)?
2. Natalina Jansen tager stærk afstand fra begrebet 'sigøjner' i teksten. Hvordan kan det være?
3. Kender du til andre 'skældsord' for minoritetsgrupper? Hvorfor er det så vigtigt, at vi overvejer, hvad vi kalder hinanden?
4. I 1536 besluttede den danske konge at udvise alle romaer i landet – hvilke konsekvenser havde det for landets romaer? Hvad tænker du om det?
5. Hvorfor løj Natalina om sin etnicitet og identitet i mange år? Diskuter dette med din gruppe.
6. Noget ændrede sig for Natalina i 2010: Beskriv, hvad der skete, og hvilke konsekvenser det havde for hende.
7. Hvilken organisation grundlægger Natalina Jansen – og hvad arbejder denne for at opnå?
8. Hvad mener Natalina, at Romaer i Norge har ansvar for? Hvad mener du om dette?

9.

Undersøg begreberne: integration og assimilation.

10.

Hvordan kan det være, tror du, at nogle romaer ikke lader sig integrere i de skandinaviske samfund?

11.

Hvordan var Natalinas skolegang? Hvilke konsekvenser har det haft for hende – hvorfor?

12.

Diskuter, hvorfor mange romaer føler sig diskrimineret – også i det danske samfund?

13.

Kender du til andre etniske grupper, der har været eller er udsat for diskrimination i Danmark?

14.

Hvem har ansvaret for at afhjælpe denne diskrimination?

TÆNKESKRIVNING

Brug fem minutter på at tømme hovedet for tanker. Læs spørgsmålene igennem, og skriv alt det ned, som du umiddelbart kommer til at tænke på.

Hvorfor tror du, det er vigtigt for mennesker at føle sig som en del af det samfund, man lever i?

Hvornår føler man sig som en del af et samfund?

Socialisering betyder, at man lærer om de regler og værdier, der gælder i familien og i samfundet. Hvis opgave er det at socialisere et barn/ungt menneske?

BLIVER ROMAER I DANMARK DISKRIMINERET?

1. Hvad står der i FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne om følgende punkter:

Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder (art.1)

Man må ikke forskelsbehandle pga. fx race, køn eller religion (art. 2)

Alle er lige for loven og har lige ret til lovens beskyttelse (art. 7)

2. Hvad tænker I om det, I har fundet frem til under spørgsmål 1?

Er I enige/uenige – husk at uddybe jeres svar.

3. Romaer i Danmark

Gør problemstillingen om diskrimination af romaer sig gældende i Danmark?

Hvilke andre minoritetsgrupper i Danmark oplever at blive udsat for diskrimination – på hvilken måde? Hvilke årsager kan der være til dette?

Hvordan forholder man sig politisk til disse problemer?

Mange danskere er negativt stemt over for romaer. Hvilke årsager tror I, der kan ligge til grund for disse holdninger blandt nogle danskere?

Hvilke konsekvenser har det for romaer på et personligt plan? Og hvilke konsekvenser, tror I, det har for integrationsprocessen af romaer?

OPSAMLING PÅ LÆRINGSMÅL

MÅL	BESKRIVELSE	KAN	KAN IKKE	KAN IKKE ENDNU
Jeg kan diskutere, hvordan religiøse, etniske og kulturelle forskelligheder skaber både muligheder og udfordringer.				
Jeg kan diskutere årsager til, at fordomme, racisme og diskrimination opstår.				
Jeg kan forklare og diskutere begreberne integration og assimilation.				
Jeg kan identificere årsager til og konsekvenser af diskrimination af roma-folket i Skandinavien.				
<p>Jeg kender til FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne og kan forklare, hvad følgende artikler handler om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder (art.1) - Man må ikke forskelsbehandle pga. fx race, køn eller religion (art. 2) - Alle er lige for loven og har lige ret til lovens beskyttelse (art. 7). 				

FÆLLES MÅL

Forløbet med Natalina Jansen peger ind i følgende vejledende færdigheds- og vidensmål.

DANSK

LÆSNING

→ TEKSTFORSTÅELSE

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan sammenfatte informationer fra forskellige elementer i teksten.

Vidensmål: Eleven har viden om tekstelementers opbygning og funktion.

FASE 2:

Færdighedsmål: Eleven kan sammenfatte informationer fra flere tekster.

Vidensmål: Eleven har viden om metoder til sammenstilling af informationer fra flere tekster.

FASE 3:

Færdighedsmål: Eleven kan forstå komplekse tekster.

Vidensmål: Eleven har viden om metoder til vurdering af teksters formål og perspektiv.

→ SAMMENHÆNG

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan sætte tekster ind i sammenhæng.

Vidensmål: Eleven har viden om sammenhæng mellem tekst og kontekst.

FASE 2:

Færdighedsmål: Eleven kan diskutere mulige udfald af situationer beskrevet i tekster.

Vidensmål: Eleven har viden om metoder til opstilling af scenarier.

FASE 3:

Færdighedsmål: Eleven kan kritisk vurdere teksters udsagn på baggrund af kontekst.

Vidensmål: Eleven har viden om metoder til systematisk undersøgelse af tekster.

KOMMUNIKATION

→ DIALOG

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan argumentere og informere.

Vidensmål: Eleven har viden om argumentations- og informationsformer.

FASE 2:

Færdighedsmål: Eleven kan analysere samtaler.

Vidensmål: Eleven har viden om retoriske virkemidler, talehandlinger og positionering.

FASE 3:

Færdighedsmål: Eleven kan deltage aktivt, åbent og analytisk i dialog.

Vidensmål: Eleven har viden om demokratisk dialog.

FORTOLKNING

→ PERSPEKTIVERING

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan sætte teksten i relation til aktuelle problemstillinger.

Vidensmål: Eleven har viden om metoder til at sætte tekster i relation til aktuelle problemstillinger.

FREMSTILLING

→ FREMSTILLING

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan udarbejde opinions- og ekspressive tekster.

Vidensmål: Eleven har viden om argumenterende og reflekterende fremstillingsformer.

SAMFUNDSFAG

SOCIALE OG KULTURELLE FORHOLD

→ SOCIALISERING

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan redegøre for sociale grupper og fællesskabers rolle i socialiseringen.

Vidensmål: Eleven har viden om socialisering.

→ KULTUR

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan diskutere kulturs betydning for individer og grupper.

Vidensmål: Eleven har viden om kultur og kulturbegreber.

SAMFUNDSFAGLIGE METODER

→ UNDERSØGELSESMETODER

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan identificere, formulere og gennemføre enkle undersøgelser af samfundsmæssige problemstillinger.

Vidensmål: Eleven har viden om samfundsfaglige undersøgelsesmetoder.

→ FORMIDLING

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan formidle resultater af en gennemført undersøgelse.

Vidensmål: Eleven har viden om brug af kulturteknikker og digitale medier til formidling.

→ INFORMATIONSSØGNING

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan finde relevante kilder.

Vidensmål: Eleven har viden om informationsøgning, herunder med digitale medier.

HISTORIE

HISTORIEBRUG

→ HISTORISK BEVIDSTHED

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan redegøre for brug af fortiden i argumentation og handling.

Vidensmål: Eleven har viden om funktion af historie i fortid og nutid.

FASE 2:

Færdighedsmål: Eleven kan diskutere egen og andres historiske bevidsthed.

Vidensmål: Eleven har viden om faktorer, der kan påvirke historisk bevidsthed.

KRONOLOGI OG SAMMENHÆNG

→ HISTORIEKANON

FASE 1:

Færdighedsmål: Eleven kan bruge kanonpunkter til at skabe historisk overblik og sammenhængsforståelse.

Vidensmål: Eleven har viden om kanonpunkter.